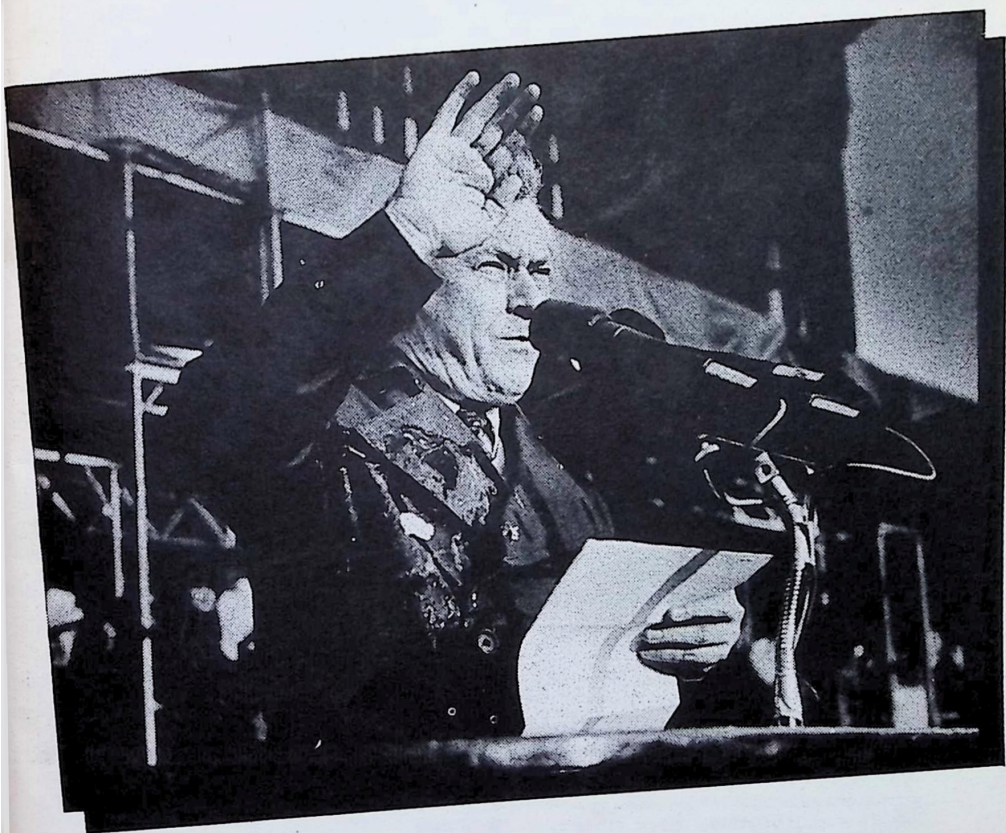

kt

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

16

februar 1988

Schlüter hæver armen...

*Er han ved at vise en asylsøger den
danske regerings 'gæstfrihed'?*

*Er det mon VSs 'grønne fonde', som han
vil standse?*

*Blændes han af lyset fra Kaptajn Nemos
undervandsbåd?*

*Er han igang med sin berømte erklæring
om, at ideologi er noget bras, og
marxismen stendød?*

Er det KT han vinker farvel til?

*Eller er det under jubilæet for afslutningen
på den tyske besættelse, at denne sigende
arm-hævning finder sted (...nej, nej det
er ikke en hilsen, men et skjold mod æg og
tomater).*

Læs om disse ting i artikler, digte, debat
og anmeldelser i KT nr. 16.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260882650

Det er ikke noget nyt, at det, der engang blev kaldt den revolutionære venstrefløj, befinder sig i en alvorlig krise. Nogle, ikke mindst i VS, mener, at denne krise kan overvindes gennem valgteknisk samarbejde med enten SF eller DKP, og de mener også, at venstrefløjen igen kan rejse sig, hvis den blot bliver lidt bedre til at forklare sig.

Vi tror ikke, at en sådan holdning til krisen er vejen frem. Det, der er brug for, er en debat om, hvorfor det står så ilde til med revolutionær politik i disse år, og en grundig diskussion om den politik, der lægges frem af de partier, der erklærer sig som revolutionære.

En sådan debat er ikke mindst vigtig, fordi nederlag ofte fører til, at man for at komme ind i varmen igen kaster principperne overbord og opportunistisk undlader at profilere revolutionære standpunkter.

KAP fastholder, at en første forudsætning for, at der igen kan skabes et revolutionært alternativ, er en klar antireformistisk og anti-imperialistisk platform. Vi ved, at en sådan holdning blokerer for en umiddelbar enhed. Og vi ved også, at den næppe vil blive populær i bredere kredse inden for den nærmeste fremtid. Dertil blæser højrevinden for kraftigt både i arbejderklassen og inden for venstrefløjen.

Alligevel mener vi, at spørgsmålet om, hvor kridtstregen går, bør diskuteres på tværs af partier og ikke-organiserede. Det er nemlig vigtigt, at vi bestandigt får afprøvet vore argumenter og fremlagt vore standpunkter, således at den konsekvente revolutionære linie ikke ender i indre selvbekræftelse for partioverlevelsens egen skyld.

KAP, Forretningsudvalget.

Indhold:

Efter 40 år efter	
- hvad historien	
kan bruges til.....s.	3
Er marxismen forældet? (1)	
- oplæg på	
symposium 26.9.87.....	13
Er marxismen forældet? (2)	
- oplæg på	
symposium 26.9.87.....	17
Grøn vækst, rød fremtid?	
- Om VS's	
investeringspolitik.....	22
DEBAT - ANMELDELSER - DIGTE m.m.:	
Verdensfreden	25
Befriende énsidig	
- om Jan Myrdal: "Kaptein	
Nemos virkelige navn" ...	26
Ubegrundet frygt	28
Er tesserne om verdens deling	
i tre fortsat rigtige?.....	30
Undskyld jeg forstyrrer	33
KT holder pause.....	34
Oversigt over KT-numre.....	35

Forside: 2. Maj Foto af Poul Schlüter på Rådhuspladsen 4. maj 1985.

kt

Kommunistisk Tidsskrift udgives af Kommunistisk Arbejderparti.
Redaktion: Philip Arctander (ansv.), Kari Sønsthagen og et udvalg.
Produktion: Forlaget KT. Tryk: TRYK 16, København. Pris: 15,- kr.

Forlaget KT, Studiestræde 24, 1455 København K.

Hvad historien kan bruges til

Efter 40 år efter...

Når George Orwell i '1984' siger: "Who controls the past, controls the future; who controls the present, controls the past", så udtrykker han meget rigtigt, at beherskelsen af historien er en afgørende faktor i spørgsmålet om magten i samfundet.

Af Annette Warring

Historien bruges af alle. Mere eller mindre bevidst danner den grundlag for mange politiske og moralske grundforestillinger og anvendes som historiske argumenter og analogier i den samfundspolitiske debat. Hverken den bevidste eller ubevidste brug af fortiden kan adskilles fra samfundsmæssige interesser. Det lyder som den selvfølgeligste konstatering. Og det er da også i tidens pluralistiske ånd at vedgå, at vurderinger af historiske begivenheder selvfølgelig er præget af den tid, hvori vurderingen foretages og af den person, som fremstiller historien. Meningsforskelle anerkendes, men forbindes yderst sjældent med, at forskellige syn på fortiden udtrykker og tjener forskellige samfundspolitiske interesser. Visse dele af historien er endog så følsomme, at der bevidst investeres meget i at opbygge, fastholde og mobilisere et bestemt historiebillede, og at reaktionerne

kan være særdeles skarpe, hvis fortidige og nutidige modsætninger føres ind i formidlingen af perioden. Det er besættelsestiden et illustrativt eksempel på.

Under presset fra den tyske besættelsesmagt blev det danske samfunds modsætninger tilspidset, og perioden stiller derfor samfundets klasseforhold, interessestruktur, brudflader og sammenhængskraft i et langt klarere lys end under mere normale forhold. På den anden side repræsenterer 1945 en milepæl for nogle af samfundets politiske grundforestillinger om demokrati og folkefællesskab. Besættelsestiden har således spillet en vigtig rolle for udbredelsen af nationale og politiske værdier og grundforestillinger. Fejringen af befrielsens 40-års jubilæum er derfor aldeles anvendelig til at belyse, hvilken samfundsmæssig rolle historieformidlingen og historiebevidstheden spiller.

Et jubilæum sættes i scene

Som de fleste vel kan huske blev 40-års jubilæet fejret meget grundigt og involverede et utal af organisationer og private og offentlige organisationer. Et stort udsnit af aktiviteterne var direkte styret og sat i scene af staten. Staten forholdt sig aktivt og bevidst til befolkningens historiebevidsthed om besættelsen og mobiliserede en række statslige og kommunale institutioner, organisationer og DR til en folkeoplysende vækkelse af hukommelsen og kundskabsformidling til den yngre generation. Udgangspunktet var, at man ønskede at fejre jubilæet i national enhed og samdrægtighed. Reaktionerne var således også særdeles skarpe i de tilfælde, hvor fortidige og aktuelle modsætninger blev ført ind i billedet af besættelsen: det var uværdigt, provokerende, en skamplet, en tragedie og taktløst.

Således var pointeringen af, at man ikke ønskede jubilæet gjort til genstand for politisering hul. For det første er selve dette ønske interessebestemt og blot udtryk for, at det er et bestemt billede af besættelsestiden, der ønskes formidlet, og for det andet blev jubilæet præget af, at tolkningen af besættelsen fra alle sider blev brugt i den aktuelle politiske debat.

Besættelsen - et argument i den aktuelle samfundsdebat

Foråret 1985 var præget både af uro på arbejdsmarkedet med de mest omfattende storstrejker siden 2. verdenskrig og af den løbende udenrigs- og forsvarspo-

litiske debat, der under den borgerlige regering har været præget af et flertal udenom regeringen. 40-års jubilæet gav anledning til en opblomstring i brugen af besættelsestiden i den politiske debat. Tolkningen af besættelsestiden er forskellig, og aspekter fra besættelsen og modstandskampen bruges som begrundelse for vidt forskellige politiske synspunkter.

Den politiske tendens ved jubilæet var imidlertid forholdsvis entydig. Det gængse tema i offentligheden var, at besættelsen havde lært os, at fred, frihed og demokrati ikke er noget vi får forærende, men må beskyttes og værne. Det blev koblet til på den ene side den militærpolitiske lære 'aldrig mere en 9. april', der for de fleste er forbundet med Danmarks loyale medlemskab af NATO og EF, og på den anden side til et politisk angreb på, hvad der karakteriseredes som aktuelle undergravninger af demokratiet: storstrejkerne i april 1985, blokeringen af Folketinget, græsrodsbevægelser o.lign. Dele af offentligheden gik så vidt, som at parallelisere til nazismen. Et langt fra enkeltstående eksempel er Berlingskelederen 5.5. 'Skammens aften':

"(der er nogle) der med alle midler søger at genskabe minder om terror og vold, der ellers bragtes til ophør den 4.5.1945. Deres metoder (demonstranternes, min anm.) var som nazisternes. Deres tolerance er så lav, som når Goebbels' propaganda søgte at overdøve fornufstens stemme".

Den mere diskrete identificering mellem såkaldte nedbrydende kræfter og så venstreorienterede og Sovjet var imidlertid mere

PÅ LØRDAG DEN 4. MAJ

er der ekstra mange gode grunde til at ta' en tur til byen.

København har taget festtøj på.

Der flages og festes overalt på gader, torve og pladser.

Og Daells - Danskernes Varehus - holder i dagens anledning

åbent lige til kl. 17.30!

**Se her
hvad der
sker hos
Daells -
på lørdag:**

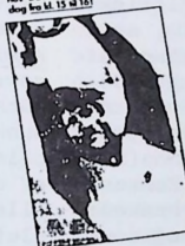
En hel by i alle vindere
for kun 14.85

Hvide smæklys
24 cm høje, 20 mm i diameter
10 stk. 14.85

Hvide kornlys
17 cm høje, 22 mm i diameter
10 stk. 9.95

Hvide lampelys
- også kaldet tryklys. 10 stk. 5.85

Ole, Ole, Ole
Ole Øvin - sportslegende, fodboldskandale:
holder stærke og populære mænd med
sine mål og kampen om i sportsklubben
hos Daells og holder mål og på lørdag
den 4. maj kl. 17.30

Samarbejde af sønnen
2 d. 100% kommod
dyrebok og plus løgen.
for kun
KUN 6.85

**Hver time nye
tilbud som
hver især er så
gode, at de er
hele byturen
værd.**

Alle varer findes i begynderet omst. og
skudet gårder kun så længe varer
haver.

Kl. 12

I sportsklubben
Kamp ACTION puggede og
6.7% kommod. 33% polyester
Gris med sort strib
se 10-14 år. Lille, mellem, stor
Hørnelys 798 - Daells pris 148.

I et værk

Chiquita kaffepose 100g
med elektrisk varmekegler.
Vejl. pris 148. Daells pris 118.

Kl. 13

I sportsklubben
Kamp ACTION puggede og
6.7% kommod. 33% polyester
Gris med sort strib
se 10-14 år. Lille, mellem, stor
Hørnelys 798 - Daells pris 148.

4. maj tilbud

De kommercielle interesser i jubilæet fremtrådte helt åbenlyst i annoncer som ovenstående. (Annonce i Berlingske Tidende, 3.5.85).

repræsentativ for jubilæet. Schlüters tale på Rådhuspladsen den 4. maj er et godt eksempel. Han talte om nødvendigheden af et "indre og ydre forsvar for den livsform og det samfundssystem, der er vores (....). Det kan vi ikke gøre i national isolation. Vi må og skal samarbejde med andre lande, der som vi, har troen på frihed og demokrati. Det er også en af erfaringerne fra dengang. (....) Alle må vi lære at tage udgangspunkt i de helt afgørende mål: En sameksistens i fred for frie, demokratiske lande."

Denne sammenknytning mellem forsvaret for den danske nation

og Danmarks tilknytning til Vest-europa og USA var grundtonen i det officielle Danmarks jubilæumsaktiviteter.

Fremhævelsen af det nationale fællesskab blev holdt indenfor NATO's og EF's gyldighedsområde. Den væsentligste baggrund herfor er, at internationaliseringen af kapitalen og den internationale økonomiske integration betyder, at nationalstaten ikke længere betragtes som det højeste mål.

Den måde, besættelsen blev brugt på, var ikke kun præget af aktuelle samfundspolitiske interesser. Også de legitimeringsinteresser, der knytter sig til besættelsestiden, havde betydning.

Legitimeringsinteresser i besættelseshistorien

Perioden siden 2. verdenskrig har været præget af antifacisme, hvilket har haft den betydning, at partiers, bevægelsers og enkeltpersoners identificering med facisme eller kollaboration med facisme omkring 2. verdenskrig har været en stærk belastning.

Hertil kommer, at besættelsestiden var en fortættet periode af skærpede sociale og politiske modsætninger, hvilket i sig selv gør det billede, der dannes af perioden politisk sprængfyldt. Det er imidlertid ikke kun de kræfter, der stod for besættelsestidens samarbejdspolitik (Socialdemokratiet, Venstre, Konservative og Radikale), som ønskede at jubilæet afholdtes i national fred og fordragelighed.

Også stærke kræfter fra modstandsbevægelsen håndhæver samme interesse og vogter nidkært over dét, der kaldes 'modstandsbevægelsens omdømme', 'Frihedsbevægelsens prestige'.

Dette interessefællesskab har blandt andet udmøntet sig i en beskyttelse af informationer fra besættelsen, især hvad angår besættelsens sidste år og det efterfølgende retsopgør.

Påfaldende er det, at også de dele af modstandsbevægelsen, der havde et ønske om demokratiske og sociale reformer, efter at Danmark havde genvundet sin nationale selvstændighed, under jubilæet ikke reelt kom til at repræsentere en modoffentlighed, der på afgørende vis brød med den konsensusorienterede skildring af besættelsestiden. Selvom DKP sammen med de DKP-orienterede dele af fredsbevægelserne planlagde fredspolitiske demonstrations-

indslag på Folkemødet på Rådhuspladsen 4. maj og Alfred Jensens tale i høj grad var præget af kritik af samarbejdspolitikken, men dog mest hyldede Sovjet, så sluttede partiet sig til det officielle arrangement.

Fra dele af modstandsbevægelsen og venstreorienterede kredse (mest DKP(m-l) og Fælles Kurs Klubben) blev det officielle jubilæumsarrangement på Rådhuspladsen og DKP's deltagelse kritiseret. På initiativ af nogle veteranorganisationer blev en 4. Maj Komité dannet, der skulle udgøre et alternativ til dét, de kaldte "Schlüters arrangement". Udgangspunktet for dette alternative jubilæumsarrangement var en kritik af den borgerlige regerings aktuelle politik, især Danmarks tilslutning til NATO, og af de kræfter, der ville bruge jubilæet til at hylde NATO og diskreditere de folkelige bevægelser, og ikke et opgør med det modsætningsløse billede af besættelsestiden. Således hedder det i 4. Maj Komiteens arbejdsgrundlag fra november 1984:

"I ethvert lands historie er der begivenheder, som uanset hvorledes de ellers fortolkes, har været af helt afgørende betydning, og som har sat sig uudslettelige spor. Det gælder også de fem år under besættelsen. (...) Ved væbnet kamp og ved folkestrejker, der gav genlyd og vakte beundring i hele verden, ydede den danske befolkning et om end beskedent bidrag til anti-Hitler-koalitionens endelige sejr, og Danmark fik en plads ved de Forenede Nationers bord."

På sin måde kom 4. Maj Komiteen til at bidrage til det konsensusbetonede i jubilæumsaktivi-

teterne ved sin overdimensionering af den folkelige modstandsvilje og den internationale vurdering af Danmarks indsats.

De historiske rødder til denne forening af statslige kræfter, besættelsens samarbejdspartier, ledende dele af modstandsbevægelsen og de mere oppositionelle kræfter om, på hver sin måde og i varierende grad, at holde jubilæumsaktiviteterne med vægt på det samlende under besættelsen, er det befrielseskompromis, modstandsbevægelsens Frihedsråd og samarbejdspolitikken 'gamle partier' indgik i maj 1945.

Befrielseskompromisset og dets betydning for den historiske bevidsthed

Magtforholdene var flydende ved

befrielsen den 5. maj, og netop tolkningen af forholdene under besættelsen blev et helt centralt element i den magtkamp, der hurtigt og entydigt faldt ud til borgerskabets og samarbejdspolitikernes fordel. Og det til trods for, at i dansk sammenhæng stod modstandsbevægelsen ved befrielsen som vinderne, samarbejdspolitikkerne som taberne. Modstandsbevægelsen havde en vældig prestige og opbakning i befolkningen, havde tilkæmpet Danmark plads blandt de allierede. Derfor kunne de 'gamle partier' umuligt etablere den politiske magt uden om Frihedsrådet. Modstandsbevægelsens enhed rakte ikke udover målet national selvstændighed, og selvom de interne politiske modsætninger ikke brød ud i borgerkrig, som i Grækenland, var der grundlæggende uenigheder om sam-

Besættelsen blev brugt som argument i den aktuelle politiske debat ved blandt andet at fremhæve, hvad man mente, der var resultatet af modstandskampen. (Annonce i Aktuelt, 4.5.85).

fundsudviklingen, når tyskerne var ude af landet. Hertil kom, at trods venstredrejningen var reformismen og opslutningen til de gamle partier ikke for alvor rystet. Frihedsrådets regeringsdannelse med samarbejdspolitikkerne betød i realiteten, at modstandsbevægelsen udelukkede et politisk opgør med samarbejdspolitikken og de 'gamle partier'.

Frihedsrådets program for efterkrigstiden indeholdt ingen sociale og økonomiske reformforslag og var udtryk for den klassealliance og politiske sammensathed, som Frihedsrådet repræsenterede. DKP accepterede Frihedsrådets program, og der var således ingen politisk strategi og ledelse, der kunne udnytte den flydende magtsituation til gennemførelse af et socialt og demokratisk reformprogram i arbejderklassens interesse.

I dette politiske tomrum genvandt borgerskabet og 'de gamle partier' deres positioner, og det kapitalistiske Danmarks økonomiske og politiske magtforhold kom ind i samme former som i førkrigstidens Danmark. Arbejderklassen, der havde udgjort den store del af modstandsbevægelsens grundlag og båret krigens byrder, vandt ingen væsentlige forbedringer. Danmark fik den nationale selvstændighed tilbage, men borgerskabet beholdt den sociale og politiske magt.

Modstandsbevægelsen forsøgte at fastholde modstandsbevægelsen som politisk kraft, men allerede omkring oktobervalget 1945 var den som bevægelse og magtfaktor færdig.

Befrielseskompromisset fik store konsekvenser for den historiske bevidsthedsdannelse. Dannelsen af befrielsesregeringen

kom til at fremstå som den naturlige konsekvens af besættelsestidens 'nationale sammenhold' og 'enighed'. Der var mange interesser i at dække over de sociale og politiske modsætninger, krigen så tydeligt havde afsløret.

For de 'gamle partier', samarbejdspartierne, var en udviskning af modsætningerne under besættelsen afgørende for, at de kunne rehabiliteres. De var kompromitterede i befolkningen på grund af samarbejdspolitikken med dens nationale og sociale konsekvenser. De havde derfor en klar interesse i, at samarbejdspolitikken blev betragtet som en bevidst forberedelse til illegal modstand, at modstandsbegrebet blev omdefineret og udbredt. Modsætningen mellem samarbejde og modstand søgtes udvisket. Samarbejdspartierne forsøgte på den ene side at identificere sig med modstandsbevægelsen, at fremstille sig som aktive medkæmpere. På den anden side stræbte de efter kontrol med modstandsbevægelsen gennem kampanjer mod dens krav og aktiviteter, og ved at kritisere nogle af modstandsbevægelsens handlinger.

For at forstå den brede befolknings accept og dannelse af den nationale modsætningsløse besættelsesopfattelse, må der søges andre forklaringer. Langt den største del af befolkningen havde i krigens første år været særdeles lunkne overfor eller ligefrem modstandere af modstandsbevægelsens aktioner og havde ikke lagt klart afstand til den tyske besættelsesmagt. Og bortset fra besættelsens sidste måneder, var det kun en ganske lille del af befolkningen, der på en eller anden måde var aktive i modstanden. Befolkningen havde også brug

for rehabilitering af sig selv og en afpudsning af samvittigheden. Opfattelsen af, at alle, der i tanke, ord og handling havde været imod den tyske besættelse, havde været en del af modstandsbevægelsen i bredeste forstand, var derfor brugbar.

Selvom modstandsbevægelsen i befrielsessommeren forsøgte at få en diskussion af besættelsestidens samarbejdspolitik og konsekvenser, kom den også til at støtte billedet af besættelsestidens Danmark som en enhed. Både under besættelsen og i efterkrigstiden blev der lagt vægt på bruddet i 43 og ikke den faktiske kontinuitet i den politiske kollaboration, som departementchefsystemet repræsenterede. En vigtig årsag hertil er, at det var de mere systembevarende kræfter i modstandsbevægelsen, der vandt over de mere reformorienterede, og derfor også i vid udstrækning dem, der kom til at tegne modstandsbevægelsen i efterkrigstiden og fik en politisk karriere. Hertil kommer, at den samlede modstandsbevægelse havde interesse i overfor befolkningen og de allierede at slå fast, at der under besættelsen blev foretaget et brud med kollaborationspolitikken, at modstandsbevægelsen havde sejret. Og for den kommunistiske del af modstandsbevægelsen skulle folkefrontspolitikken legitimeres med den underprioritering af den sociale kamp, den i praksis indebar.

40 år efter - en fest for demokrati og folkefællesskab

Efterkrigstidens tolkning af besættelsestiden var ikke givet ved befrielsen, og bevidsthedsdannel-

sen om besættelsesårene blev en vigtig del af kampen om magten i samfundet. I 1945 var det de magtmæssigt etablerede interesser og politisk konservative kræfter, der sejrede. Det var også disse interesser, der primært manifesterede sig ved fejringen af befrielsens 40-års jubilæum. I den forstand demonstrerer jubilæet, at der i de forløbne 40 år ikke er sket store forandringer i samfundets interessestruktur. Harmoniseringen mellem de forskellige politiske og sociale interesser og konflikter, der i fortættet form manifesterede sig under besættelsen, prægede hele jubilæet. De klasse-mæssige konflikter var fuldstændig retoucheret bort, ligesom den samfundsmæssige baggrund for både nazismen, den tyske besættelse, samarbejdspolitikken og modstandskampen og andre af besættelsens forhold var det. Hvor modsætningen mellem samarbejde og modstand blev trukket frem, var det dens overvindelig, forsoningen og de lykkelige kompromisser, der blev betonet.

Det forsonlige prægede også fremstillingen af Tyskland, ligesom Reagans og Kohls fælles besøg, først i Bergen-Belzen KZ-lejren og siden kirkegården i Bitburg med de begravede Waffen SS'ere symboliserede den internationale forsoning med Vesttyskland og dets fortid. Jubilæet var derfor heller ikke præget af en nationalisme i 'Gud, Konge og Fædreland' form, hverken gennem en modstilling til et sortmalet og ondt Tyskland eller af en heroiseret fremstilling af det danske bidrag til nazismens nederlag. For det første udviskedes modsætningen overhovedet mellem samarbejde og modstand, og for

BOYKOT SCHLÜTER! GÅ MED

4. MAJ FOR FRED

**Blågårds Plads
kl. 19.30**

Taler af Hanne Reintoft, Knud Børge Jensen («Spræng-Schmidt»), Preben Møller Hansen, Sømændenes Forbund, Hanne Rosenvold, fællestillidsrepræsentant. Kunstnerisk optræden: Kim Larsen med venner, Savage Rose, stort børnekor fra Enghave Plads' Skole. Musik og gøgl ved Cirkus Tusindben med venner.

kl. 20.45

Fakkeltog til Peblinge Sø (ved Søpavillonen).

ved Søpavillonen

Taler af bl.a. byplanborgmester Vilho Sigurdsson.

Kunstnerisk optræden af Sølvestor og F. S. Sørensen.

21.00

"4. maj Komiteens" jubilæumsarrangement var først og fremmest en modstand mod den borgerlige regerings aktuelle politik - og mindre mod det 'officielle arrangements' skildring af besættelsestiden.

det andet var det i vid udstrækning den individuelle modstand enten i form af helt konkrete aktioner eller af kuriøse udfald mod tyskerne, der blev beskrevet og ikke modstandsbevægelsen som kollektiv politisk kraft eller den massebetonede folkelige modstand. Hertil kommer, at den kritik, der visse steder i jubilæet dukkede op af Danmarks sene modstand og af arrestationerne og interneringerne i befrielsesdage, rettedes mod hele folket, som udtryk for danskernes folkekarakter. Tilsammen tegnedes et billede af et dansk folkefællesskab, hvor den specielle danskhed karakteriseres som smålun opportunisme, tålmodighed og tendens til

at hygge sig i tilværelsens lune hjørner. Ikke heroiske karaktertræk, men dét der i sidste ende kan betale sig og bevirke, at voldsomme begivenheder går udenom os.

Selvom jubilæet indeholdt en vis pluralisme, så var der nærmest tale om en udviskning af forhold, der for alvor kunne udfordre den etablerede konsensus, nemlig den økonomiske og politiske kollaboration, udhulingen af demokratiet og arbejderklassens levevilkår samt de østfrontfrivillige, Tysklandsarbejderne og tyskerpigerne. Der er imidlertid ikke tale om en total tabuisering. Den folkekære TV-serie Matador illustrerer det tydeligt.

Men samtidig viser TV-serien netop, hvordan disse konfliktområder alligevel falder på plads indenfor en konsensusramme. I Matador bliver vi konfronteret med arrestationerne af kommunisterne, men i Korsbæk er det den flinke betjent, der advarer Røde, så han når at flygte. Vi oplever befrielsesdagens arrestationer og begyndende retsopgør, men de store værnemagere møder vi kun perifert i form af en fjern svigerfars økonomiske kollaboration og arrestation, mens det i Korsbæk er den lille uskyldige økonomiske gevinst ved besættelsen og den kuriøse og fejlagtige arrestation, der fremhæves. Modstandskampens omkostninger og alvor beskrives perifert ved, at vi hører om bipersonen, den unge bankfunktionær, der er blevet skudt under en sabotageaktion, men det er grisehandlerens kuriøse modstand mod tyskerne i form af antitysk opdragelse af hunden, ophængning af Hitler på lokumsbrættet og straffen i form af et ferieliggende ophold i Korsbæk arrest, der beskrives indgående. Matador er således indbegrebet af den udbredte myte om, at danskernes eviggyldige karaktertræk er tålmodighed, sindighed og opportunisme. Det billede af besættelsen, der dominerede jubilæet 40 år efter befrielsen, tjener klassesamarbejdets og borgerskabets interesser. Det var også sådanne kræfter, der var bærere af dette historiebillede: staten, massekulturindustrien, de borgerlige og socialdemokratiske kræfter samt resterne af den sejrende og politisk konforme del af modstandsbevægelsen.

Selvom ethvert tilløb til revision af den konsensus, der etableredes ved befrielsen, og som

også dominerer billedet af besættelsen i dag, med mange midler er søgt undertrykt, så er der dog visse opbrudstendenser. Især indenfor det, man kunne kalde 'finkulturen'; blandt enkelte historikere, i visse film og enkelte mere populære bøger. Spørgsmålet er, hvorvidt denne begyndende punktering af det konsensusbetonede historiebillede i fremtiden vil få større indflydelse på bevidsthedsdannelsen om besættelsestiden og nå bredere også i massekulturen. Det faktum, at det generelt tager tid før udviklingstendenser i 'finkulturen' får større udbredelse, taler herfor, ligesom det, at de stærke personligt involverede interesser vil uddø med de sidste af den generation, der var aktive under besættelsen. Omvendt er der en oplagt risiko for, at interesserne for de marginale samfundsgrupper og problemstillinger såsom de østfrontfrivillige, de uretfærdigt dømte i retsopgøret, de fejlagtige stikkerlikvideringer etc. blot vil blive gjort til genstand for ensidig og kommerciel dyrkelse af det kuriøse, det specielle, den lille skæbne i klemme.

Skepsisen er imidlertid væsentligst begrundet i, at jubilæet klart illustrerede, at historiebilledet af besættelsestiden er interessebestemt ikke alene af de politiske partier, der jo trods generationsskiftet fortsat har legitimeringsinteresser bundet til tolkningen af perioden, men også af samfundets grundlæggende magtforhold. Men omvendt kan den stærke styring af besættelseshistorien netop demonstrere historieformidlingens samfundsmæssige interessebestemthed. Og det var netop, hvad der fulgte i kølvandet på fejringen

af 40-året for 2. verdenskrigs afslutning Europa over.

I mange lande rejstes en debat om krigsårene, der afslørede, at der stadig er mange og meget stærke samfundsmæssige interesser bundet til tolkningen af krigen. Debatten var særlig heftig i de tidligere fascistiske lande, især i Tyskland, men førtes også i lande som Frankrig, hvis besættelse og retsopgør har mange fællestræk med Danmark. Trods det reaktionære udgangspunkt, der i særlig grad har præget den tyske debat, hvor neokonservative historikere har villet 'relativere' og 'normalisere' nazismen og dens forbrydelser, så har debatten også sat spørgsmålet om historieformidlingens samfundsmæssige funktion i centrum. I den tyske historiedebat har den konservative historiker Michael Stürmer fremhævet historiens identitets- og normdannende rolle. Det kan alle vel blive enige om, måske lige bortset fra postmodernisterne. Det afgørende er imidlertid, hvilken tolkning af historien, der knyttes hertil, og dermed hvilke samfundspolitiske interesser, den tjener. For Michael Stürmer er den historiske identitet nødvendig, for at samfundet ikke skal splittes ad i social borgerkrig, og "den nøjere normdannelse, som efter religionen

kun nationen og patriotismen har været i stand til at yde", er derfor nødvendig for samfundets sammenhængskraft. (Frankf. Allg. Zeitung 25.4.86). Historisk identitetsdannelse behøver imidlertid ikke nødvendigvis være knyttet til samfundets udviklingsmæssige kontinuitet, konsensus, harmoni og de sammenbindende og fælles forhold, sådan som det aktuelt formuleres i politiske krav til historieundervisningen fra borgerlig side, men kan også findes som tendens blandt tidligere marxistiske historikere.

For selvom historien i classesamfundene primært er blevet brugt til at begrunde de eksisterende magtforhold, så kan historien også spille en forandrende rolle. Nye ideer om verdens indretning, nye tolkninger og brug af historiske erfaringer kan være et vigtigt redskab i klassekampen. Historien kan derfor også være identitetsskabende selvom den rummer såvel fortidens positive erfaringer, som dens modsætninger, konflikter, brud og ambivalenser. Der er langt fra en sådan historiebevidsthed til det gængse billede af besættelsen her i Danmark godt 40 år efter.

*

Er marxismen forældet ?

- oplæg på symposium 26.9.87

Af Benito Scocozza

Allerede på Marx' og Engels' tid var der folk, der hævdede, at deres teorier var forældede. Naturvidenskaberne modsagde dem, samfundsudviklingen modsagde dem. Alligevel kom marxismen til at dominere samfundsdebatten i det 20. århundrede.

Ser man på en række af Marx' og Engels konkrete udsagn, på deres vurderinger af klassekampens muligheder, mens de selv levede, er det for så vidt korrekt, at de i mange sammenhænge ramte galt. Men marxismen er ikke en færdig spiseseddel, der giver dens tilhængere profetiske evner. Marxismen er en teori - for nu ikke at bruge det store ord 'en verdensanskuelse'. Marxismen er en metode, hvormed naturen og samfundet analyseres. Gennem materialismen sikrer den jordforbindelsen, og gennem dialektikken kan den begribe det modsætningsfyldte ved såvel naturens som samfundets udviklingsproces.

Marxismens skæbne

Det er naturligvis meget abstrakt alt sammen, i sidste ende er det jo praksis, der afgør, om teorien

Student Karl Marx 18 år, 1838.

og metoden er holdbar. Og så er det, at dens opponenter dukker op og med statsministeren erklærer, at den er stendød. For den foregav, at kapitalismen ville blive sprængt i luften af en revolutionær arbejderklasse, men hvad ser vi i dag? Kapitalismen lever i bedste velgående - hvis man kan

sige sådan noget om kapitalismen -, ja, den slår tilmed mere og mere igennem i de samfund, der engang slog ind på den socialistiske vej - fra Sovjetunionen til Kina. Den socialisme, der ifølge den marxistiske analyse måtte erstatte den forrådnende og døende kapitalisme, som det hed på leninsk for mere end 70 år siden, viste sig i virkeligheden at indebære totalitært diktatur. Marxismen, afprøvet i samfundsforandrende praksis, døde sin iskolde død bag Gulags pigtråd.

Og vender man blikket til den vestkapitalistiske verden, er billedet ikke meget lysere. Hvor blev den revolutionære arbejderklasse af? Det industrielle kerneproletariat, der ifølge Marx skulle udgøre drivkraften i omstyrtelsen af kapitalismen er svundet ind til et lille bitte mindretal. I stedet vrirler det med servicefunktionærer, flipproletarer, halve eller hele akademikere og millioner af offentligt ansatte kontornussere. Den arbejderklasse, der skulle udgøre befolkningsflertallet, er forsvundet, og det samme er kapitalisten med den store pengesæk og den høje hat. I stedet har vi fået aktieselskaber, fonde, interessentselskaber og pensionskasser - og stadig flere samfundsborgere har en lille aktie hist og en lille obligation pist.

Og det politiske billede er også et ganske andet, end Marx og Engels forestillede sig det, da de i 1848 sendte det kommunistiske spøgelse på vandring hen over det europæiske kontinent. Vi har fået fede og velnærede lønmodtagere i de vesteuropæiske velfærdssamfund, som ellers var udset til at udgøre verdensrevolutionens kernekraft, og revolutionen

nære partier er ikke andet end sære sekter, mens flertallet enten slutter op om regulært borgerlige partier eller om socialdemokratiske partier, der kun lader det røde flag smælde ved årsmøderne.

Går man dertil videre, til det enkelte menneske og dets problemer, har marxismen tilsyneladende været helt uanvendelig og er blevet overhalet indenom af Freud og Jung.

Død sild?

Jo, marxismen er åbenbart i konfrontationen med det 20. århundredes realiteter selv samme århundredes mest markante døde sild. Og dog forholder det sig så ejendommeligt, at det faktisk kun er ved hjælp af en marxistisk metode, man er i stand til at forklare, hvorfor det 20. århundredes samfundsudvikling ser ud, som der ser ud.

Forudsætningen herfor er imidlertid, at man lader være med at opfatte marxismen som et skoleridt i "Kapitalen" eller som en kasseteori, der ordner verden i strukturer. Det var denne gale opfattelse af, hvad marxismen er for noget, der førte 70'ernes universitetsmarxisme ind i blindgyde. Marxismen er nemlig hverken en logik eller strukturtenkning. Marxismen har som grundlag bevægelsen, den modsætningsfyldte bevægelse, tingenes foranderlighed, og den har respekt for både nødvendighederne og tilfældighederne.

Marxismen kan derfor ikke læses ud af Marx' og Engels' værker. Marxismen skal bruges og vil selv blive forandret sammen med de forandringer, den bruges på.

Set ud fra et marxistisk standpunkt er der således ikke noget ejendommeligt ved, at samfundet i dag ser helt anderledes ud end på Marx' og Engels' tid, og at end ikke de to gamles mest forsigtige prognoser slog til.

Netop en marxistisk indfaldsvinkel, der tager analysen af produktivkræfternes udvikling som det grundlæggende, når man vil begribe samfundsudviklingen, er særdeles frugtbar i en tid, hvor teknologien forandrer samfundet så radikalt og dog samtidig bekræfter i hvert fald én af Marx og Engels' forudsigelser i en sådan grad, at de på det punkt åbenbart formåede at se ind i fremtiden. Vel levede de i dampmaskinens og sværindustriens tidsalder, men i deres analyse af samfundsudviklingens tendens anede de den enorme økonomiske koncentration, der ville finde sted, og Engels så endog i et glimt, at det meget vel kunne gå således, at staten en dag blev den samlende 'overkapitalist', 'totalkapitalist'. Det er jo lige præcis vore dages økonomisk og statsligt stærkt centraliserede kapitalistiske samfund, han omtaler.

Og den proletarisering, Marx og Engels forudså, men som de ud fra deres tids forudsætninger knyttede så nøje sammen med industriarbejderlagets vækst, er også slået igennem blot i form af en lønarbejderklasse, der er anderledes sammensat som følge af en uforudsigelig teknologisk udvikling parret med en opsvulmning af det statsapparat, der skal uddanne og reparere arbejdskraften, og som samtidig er blevet tvunget til at fungere som et socialt sikkerhedsnet som et resultat af præcis den drivkraft, allerede

Marx og Engels satte i centrum: klassekampen.

Ser man således det højtudviklede kapitalistiske samfund i dette udviklingsperspektiv, vil man opdage, at ikke alene har forestillingerne om, hvordan kapitalismen ville udvikle sig som følge af sine egne indre modsætninger vist sig at holde stik, men udviklingsperspektivet har også vist, at man kun kan begribe det ud fra et marxistisk standpunkt.

Socialismens skæbne

Alligevel findes der et ikke uvæsentligt spørgsmål, som tilsyneladende slår marxismen knock out, nemlig socialismens skæbne. Marx og Engels var børn af 1800-tallets optimisme. Selv om de foragtede de sværmeriske utopister, kunne de ikke dy sig for at flirte med utopismen. De forestillede sig kapitalismens hurtige fald, og - som Engels formulerede det - ville menneskeheden kort tid efter arbejderklassens magtovertagelse forlade nødvendighedens trælbundne rige og træde ind i frihedens, hvor staten ville dø bort, kastet på historiens køkkenmødding.

Det 20. århundrede har været ét langt bevis på, at hér tog marxismens teoretiske grundlæggere grundigt fejl. Og det er på mange måder denne fejltagelse, de mange venstreorienterede, der snusede til marxismen i 70'erne, aldrig har tilgivet dem. Chile, Cuba, Vietnam, Kina, alle disse nye socialistiske eksperimenter, der skulle vise, at den stivnede sovjetiske stalinisme kun havde været et historisk mellemstadium, levede ikke op til forventninger-

ne. Alle, alle uden undtagelse, hvilket forbillede de end må have klynget sig til, blev skuffede, med mindre de flygtede ind i deres egen blindhed og stædigt fastholdt, at enten Sovjet eller Albanien var alt det, disse samfund rent faktisk ikke er, hvis man skal kalde et samfund socialistisk.

Nej, vi fik ikke opfyldt Engels' drømme. Men vi har bevaret den metode, Marx og Engels lagde fundamentet til, og som giver os muligheden for, redskabet til at forstå, hvorfor Engels' drømme forblev drømme. Teorihistorisk kan vi i dag se den tidsbundet-hed, der skabte drømmene: Marx' og Engels' paradoksale afhængighed af den fremskridtsoptimisme, der prægede det unge borgerskab, og som Marx og Engels overførte til arbejderklassens fremtid. Og konkret kan vi fastholde den fundamentale indsigt, som svipsede for Marx og Engels, når de drømte. I dag kan vi se, og vi har bittert erfaret, at klasser og klassekamp ikke forsvinder ved hjælp af et revolutionært fingerknips, men at udbytende og undertrykkende klasser sagtens kan opstå i samfund, der har forsøgt at opbygge socialismen, at de kan udskille sig via det magtapparat, der ikke endte og ikke kunne ende så hurtigt på historiens mødding, som Engels forestillede sig det.

Historiens træghed

Ved hjælp af denne indsigt i disse modsætninger, der også vil eksistere i et socialistisk samfund, bliver det begribeligt, hvorfor forbillederne ikke forblev pletfri. Og sætter man denne

begribelse i forhold til den historiske erfaring, der viser, at kun revolutionære situationer, hvor klassernes indbyrdes modsætninger er sat på spidsen, overvinder den historiens træghed, som ellers er så dominerende, kan vi forstå, ja, egentlig ret let forstå, hvor sært det ville være, om det lykkedes socialismen at besejre kapitalismen på 100 år.

Når jeg taler om træghed, er det ikke den angst for forandring og for det uvisse, som altid findes, også blandt dem, der har mest behov for forandringen, jeg tænker på. Den historiske træghed har først og fremmest sin rod i de indre modsætninger, der findes blandt dem, der objektivt har interesse i samfundsforandringen. Det er en længere historie at komme ind på, hvorfor klassetilhørsforhold og klassebevidsthed kun sjældent falder sammen – og det er der ikke plads til i denne omgang. Men gruppeopsplitning, individuel livserfaring, familiebaggrund, kønsmodsatninger, kapitalens skjulte form, traditioner og dét, mange mener er i ens umiddelbare interesse, atomiserer bevidstheden, undertiden i en sådan grad, at den mest elementære solidariske handlen umuliggøres.

Som marxist må man få greb om alle disse modsætninger. Får man ikke det, ender man enten med at sidde tilbage i lænestolen, ventende på historiens uundgåelige gang, og det er en håbløs venten, for historiens gang er bestemt af mennesker og ingen udvikling er forudbestemt, eller med at glemme skoven for bare træer. Og det er det sidste, der er sket for mange af dem, der for blot 10 år siden var svorne marxister. De lod sig rende overende af det ideologiske supermarkeds mange tilbud, som

tilsyneladende gav individuelle svar på tilsyneladende individuelle problemer, der dels blev skabt af en uoverskuelig hæsblæsende samfundsudvikling og dels blev skabt af den desillusion, den glade 68'er-optimisme efterlod sig, da det viste sig, at verden ikke opførte sig, som man troede, den ville.

Selv om det midlertidige nederlag er en kendsgerning, som tilmed kan aflæses på valgresultaterne i Danmark - man behøver ikke gå til Kina eller Cuba for at finde dem - er nederlaget ikke uforklarligt. Men det kan kun forklares, hvis man benytter mar-

xismens metode til at forstå det og overvinde det, på samme måde, som man benyttede den, da verden så lysere ud. Og ligesom dengang må man affinde sig med, at man bliver ved med at begå fejltagelser. Den marxist, der ikke begår fejltagelser, findes kun i en verden, der er totalt forudsigelig, og en sådan verden findes ikke. Den, der imidlertid flygter fra marxismen, fordi han eller hun opdagede, at verden ikke årtede sig efter det forventede mønster, mister muligheden for at begribe, hvorfor verden ikke opførte sig som forventet.

Er marxismen forældet ?

- oplæg på symposium 26.9.87

Af Svend Aage Madsen

Da marxismen, uden de store sværdslag, blev forladt af dens tilhængere i stort tal i slutningen af 70'erne og begyndelsen af dette årti, blev mange ting proklameret om, hvad den nye forjættende tid skulle have som tema. En af tingene var, at firserne skulle være moralens årti. At det også blev den postmoderne amoralitets og ligegyldighedens årti, er en anden sag, som jeg ikke skal komme ind på her - selvom

der nok kunne spindes en ende over sammenhængen mellem moralisme og den nihilistiske postmodernisme.

De, der satte deres lid til moralen, mente i den at kunne finde absolutte og urørlige værdier, som fornuften ikke kunne fremvise - for se bare, hvordan fornuft og videnskabelighed altid har ført til diktatur, fangelejer og myrderier i de socialistiske lande. Med moral og etik blev så

*Det er Karl Marx
- og ikke marxismen - der er død
og begravet.*

*Hér fra grav-
stedet på High-
gate i London.*

også begreberne skyld og ansvar ført i marken igen. Marxismen blev beskyldt for at fratage den enkelte frihed og ansvar i etiske forhold, fordi marxismen - ifølge disse mennesker - med sin påstand om determinisme og årsagsforhold ser alt som forudbestemt og som entydigt afledt af materielle og samfundsmæssige forhold.

Man vendte sig mod det, der kaldes behandler-ideologien, hvor folk fratages retten til at være skyldige, og hvor forklaringer i barndom, økonomi, ægteskab, boligforhold osv. blev sat i stedet. Dette opfattede man som udslættelsen af individet og det subjektive. Man vendte sig imod forklaringer og kaldte dem bort-

forklaring af det fundamentale, nemlig det enkelte menneskes eksistensielle valg mellem godt og ondt. Det er i høj grad de erklærede anti-marxister, der fører sig frem i den debat.

Den i dette moralens årti så fejrede og prisbelønnede Henrik Stangerup lagde ud allerede i midten af 70'erne med sin bog "Manden der ville være skyldig", hvor der gøres op med tanken om, at mennesket er et produkt af omstændighederne, og hvor retten til at være skyldig i moralske spørgsmål er individets ret til at være og vælge sig selv. Andre fra fløjen er fulgt med. Informations Peter Wivel taler om, at fordi det er umuligt at forstå

eller forklare verden, virkeligheden, mennesket og samfundets lovmæssigheder, placeres der et grusomt moralsk ansvar på mennesket. I stedet for fornuft, indsigt og forklaring som grundlag for menneskets handlinger sætter Wivel "anstændigheden", et moralabsolut, lånt fra George Orwell. Samme begreb bruger chef-ayatollahen i den danske fundamentalisme, Søren Krarup, til at betegne det moralgrundlag, mennesket må handle efter i vor tid. Hvad den krarupske anstændighed betyder i praksis ved de fleste, men den filosofiske begrundelse er den samme som hos Stangerup og Wivel; nemlig, at når vi ikke har nogen mulighed for rationel erkendelse af virkeligheden, må vi gå indad i os selv og lytte til den indre stemme, der ud af striden mellem det gode og det onde viser det anstændige frem - altså hos de rigtigt kristent eller eksistentielt frelste. Mens de, der vil tage fornuftens eller endog den dialektiske materialismes udgangspunkt, er enten medskyldige i Gulag, KZ-lejre og vietnamesiske bådflugtninge, eller slet og ret dømt til evig fortabelse i det helvede, der udmales fra det Seem'ske pastorat.

En anden strømning i tiden løber ad samme spor, men med et naturvidenskabeligt udgangspunkt: Tidsskriftet 'Paradigma'. Heri forsøger man ad videnskabelig vej at bevise, at rationel tænkning og dialektisk materialisme er helt yt. I stedet sættes - i hvert fald af redaktøren Søren Brier - den mystiske erkendelse, der kan udvikle bevidsthedstilstande, hvori den rigtige etik og moral kommer til én. Her handler det om at fjerne sig fra forestillingen om, at man véd nogen-

ting om noget som helst - da vil spontant til den indviende komme forestillingen om "det gode".

I disse slag for moralen og opgør med marxismen - som jo har fået luft under vingerne i disse år - findes helt klart en verdens- og menneskeanskuelse, der er den diametrale modsætning til marxismen. Men desværre lykkes det ikke de nævnte at kritisere marxismen for det, den står for. Den forestilling om total forudbestemthed af alt i tilværelsen og i menneskets handlinger, som man pådutter marxismen, er en kamp mod vejrmøller - de vejrmøller, der står som monumenter over den mekaniske materialisme, som ingen i dag bekender sig til, bortset måske fra nogle få overlevende tilhængere af Stalins filosofiske forvanskning af marxismen.

Den dialektiske materialisme er dialektisk og har derfor respekt for såvel nødvendigheden som tilfældigheden. Og den anerkender både nødvendigheden og friheden som objektivt eksisterende forhold ved menneskelivet. Når marxismen taler om, at frihed er indsigt i nødvendigheden, så menes der ikke, at der ud af indsigten kun opstår én bestemt, nødvendig handling - så ville der ikke være tale om frihed. Nej, frihed er indsigt i nødvendigheden i den forstand, at indsigten viser, hvad der er muligt og hvad der ikke er muligt. Men det mulige opstiller den række af valg, der kan træffes i enhver situation. Skal disse valg imidlertid være frie, må de træffes ud fra en indsigt i, hvilke objektive betingelser - naturens og samfundets lovmæssigheder - der er for valget. Forudsætningen for frihed er indsigt i nødvendigheden.

Det er denne dialektik mellem frihed og nødvendighed, marxismen lægger til grund i synet på moral, ansvar og skyld.

For nylig kom jeg op at køre med en taxa-chauffør, der fortalte om et uhyggeligt mord, der for nogen tid siden blev begået på en af hans kolleger ude i Albertslund. Morderen var grønlander, og ifølge min hjemmelsmand vidste alle, at denne grønlander på ét eller andet tidspunkt med nødvendighed måtte slå én eller anden ihjel. Derfor, mente han, burde denne mand for længst være smidt i fængsel for at undgå det uundgåelige. Her fik jeg den totale forudbestemthed serveret på et fad.

Uden at have kendskab til detaljer i denne sag, endsige til den grønlandske mand, synes jeg, der i den tragiske historie ligger en mulighed for at beskrive det dialektiske syn på forholdet mellem frihed og nødvendighed. At en mand er grønlander, gør ham ikke til morder – men selvfølgelig kan grønlandere også myrde, som alle nationaliteter kan det. Men i det at være grønlander i dagens verden ligger der nogle bestemte nødvendige muligheder. Disse er ikke mindst sat af den danske imperialisme overfor Grønland. Enhver ved, hvordan denne imperialisme har øvet vold mod grønlanderne, medført store alkoholproblemer, smadret mange familier og børns opvækst, medført fattigdom, kulturel opløsning og identitetssløshed.

Man kan ikke derfor sige, at den danske imperialisme er det direkte årsagsforhold bag taxamordet i Albertslund. Men man må på den anden side sige, at den danske imperialisme ligger til grund for, at mange grønlandere

er henvist til elendige livsvilkår – ikke mindst mange af dem, der er taget til Danmark og her udsættes for dansk racisme, danske boligforhold og den danske sociallovgivnings elendighed og umyndiggørelse. Grønlands historie og Danmarks imperialisme skaber ikke med nødvendighed mordere. En grønlander med en splittet, alkoholiseret, voldelig familiebaggrund bliver ikke med nødvendighed morder. Dansk bolig- og socialpolitik gør heller ikke med nødvendighed denne grønlander til morder.

Der findes andre veje at gå, andre valg at træffe, inden for de nødvendige muligheder, som denne baggrund opridser. At netop denne mand ender med at myrde en taxa-chauffør en tidlig morgen i Albertslund, er også en tilfældighed, men en tilfældighed inden for det mulige. Han er heller ikke et blindt offer for en årsagskæde, der én gang for alle blev sat i gang og som med ubønhørighed måtte lede frem til præcis denne handling. Der har hele vejen igennem været muligheder for at vælge.

Men ikke ret mange vil vel påstå, at det er uvigtigt at forstå og forklare i en sag som denne. Naturligvis med mindre man mener, at der ingen sociale og psykiske lovmæssigheder findes. Forklaringerne og forståelsen gør imidlertid ikke mordet mindre forkert og urimeligt i enhver forstand. Morderen har også et ansvar for sine handlinger. Men en moralsk fordømmelse og straf er meningsløs i den sammenhæng.

Den moralske indfaldsvinkel har kun ét formål: at tilsløre de faktiske samfundsmæssige forhold

og muligheder. Moral er et forsøg på at omgå det modsætningsfyldte, det dialektiske ved virkeligheden og tilværelsen. Moral er det modsatte af indsigt og fornuft. Moral er det ubegrundede, absolutte krav til medlemmerne i et samfund, hvor der ikke hersker frihed, frihed som indsigt i nødvendigheden, for alle medlemmer af samfundet. Når noget er moral, er det fordi det ikke gælder alle, og fordi det ikke er umiddelbart forståeligt.

Det moralske bud om ikke at stjæle rettes mod dem, der udbyttes. Kravet om, at du ikke må slå ihjel, gælder ikke alle - ikke samfundets magthavere. Kravene må rejses som moral i stedet for som fornuft, fordi de repræsenterer samfundsmæssige nødvendigheder, der ikke er til at indse for dem, de er møntet på. Moral er nødvendig lige så længe, der hersker ufrihed.

Først, hvis man opnår en situation, hvor alle har indsigt i nødvendigheden, kan moralkrav ophæves. Men marxismen forestiller sig ikke noget totalt modsætningsløst samfund, en endelig, samfundsmæssig nirvanatilstand. Også socialismen er modsigelsesfuld. Så langt, vi kan se, vil der altid være modsætninger mellem på den ene side individets og grupperes tilskyndelser og ønsker og på den anden side samfundets, helhedens interesser.

Spørgsmålet er, om man arbejder videnskabeligt og ud fra en indsigt i disse nødvendigheder, og om man søger at tilsløre dem i

forestillinger om en absolut, Gudsgivet moral, eller en lige så absolut subjektiv, eksistentiel etik.

Arbejder man ud fra fornuften og indsigten, vil man forsøge at ændre på mulighederne, på lovmæssighederne. Og umoralske motiver vil altid findes, så længe der er lovmæssigheder i samfundet, der giver mulighed for at skaffe sig fordele ved at være umoralsk - berigelse på andres bekostning, undertrykkelse af andre som middelet til at opnå fordele i form af position, magt osv.

Der gives ikke noget fuldstændigt entydigt svar på, hvordan man skal bane sig vej frem mod et samfund, hvor mindst mulig moral er nødvendig. Men kun en videnskabelig indsigt i nødvendigheden, kan skabe grundlag for en bevægelse der henad. Det er en vanskelig og omfattende opgave, og derfor falder mange for, at blind tro er lettere end dialektisk og materialistisk tvivl.

Bygger man omvendt på den anskuelse, at der ingen lovmæssigheder og nødvendigheder findes, eller at mennesket ingen mulighed har for at erkende dem, ja, så ender man i den irrationalismens sump, hvorfra det er umuligt at forholde sig til de samfundsmæssige forhold - herfra er der ingen mulighed for at forstå og dermed bekæmpe den undertrykkelse, som nazismens KZ-lejre og Stalins Gulag repræsenterer. For så foregår udviklingen bag ens ryg, og tilpasning er den eneste mulighed.

Grøn vækst - rød fremtid ?

Af Bue Nielsen

VS har i 1987 fremlagt en række forslag til styring af investeringerne i dansk erhvervsliv. En oversigt over forslagene findes i et særnummer af VS-bulletin fra april 1987 med titlen "Grøn vækst". Baggrunden for forslagene findes i bogen "Grøn vækst, rød fremtid", redigeret af Søren Kolstrup og Christian Ege Jørgensen. Bogen giver mange gode (og grove) eksempler på miljøforurening og dens årsag: Privatkapitalistisk produktion.

Kernen i VS's forslag er, at 20% af den eksisterende kapital i banker, forsikringsselskaber, pensionskasser og lønmodtagerfonde placeres i 6 'emnefonde'. Disse kapital anvendes ud fra nærmere definerede miljømæssige og behovsbestemte kriterier. Fondenes navne antyder arbejdsfelterne: Energifonden, Økologisk jordbrugsfond, Transportfonden og Byggefonden.

Sammenholdes VS's tanker om 'grønne' fonde med KAP's forslag om offentlig produktion for arbejderklassens behov er der både ligheder og forskelle:

Der er enighed mellem KAP og VS om en række umiddelbare mål. Investeringerne i Danmark må omlægges, således at produktionen i en helt anden grad end nu baseres på vedvarende energi og genbrug af materialer. Vi skal have en

voldsom formindskelse af forureningen af det ydre miljø, en teknologi, der forbedrer arbejdsmiljøet, mere holdbare produkter, en styrkelse af den kollektive trafik og et kvalitativt bedre almennyttigt boligbyggeri.

KAP og VS er også enige om, at en sådan drejning af investeringerne ikke skabes af de kapitalistiske markeds kræfter af sig selv. Skal en udvikling i den nævnte retning finde sted, er større eller mindre indgreb nødvendige. Og det er givet, at kun et socialistisk samfund fuldt ud vil kunne leve op til de ønsker om produktionens art og karakter, som ligger i både KAP's og VS's forslag.

Der er imidlertid en nok så afgørende forskel på de 2 partiers perspektiv med forslagene. Hvor KAP ser kravet om offentlig produktion for arbejderklassens behov som et begrænset krav, der skal skaffe øget beskæftigelse og sikre et sammenhængende produktionssystem i Danmark, ser VS sit forslag som led i en offensiv strategi for mere arbejdermagt, for socialisme.

Skal produktionen være rentabel?

Det er fundamentalt for en kapitalistisk økonomi, at der frem-

stilles det og kun det, som betaler sig. Der skal være en vis profit i produktionen. I modsat fald iværksættes den ikke, i det mindste ikke i privat regi. Når kapitalen ikke af sig selv etablerer en produktion på en for arbejderklassen forsvarlig måde og med henblik på dennes behov, er det, fordi det ikke er profitabelt.

Arbejderklassens behov kommer - økonomisk set - alene til udtryk, når den køber varer for lønnen. Det er klart, at lønnens købekraft giver et ufuldstændigt udtryk for de virkelige behov, og dermed bliver produktion med henblik på opfyldelse af arbejderklassens behov ofte uprofitabel, kapitalistisk set.

Kræver vi en sådan produktion igangsat under kapitalistiske produktionsforhold, får vi derfor også spørgsmålet, hvordan det skal ske, når det nu ikke er privatkapitalistisk rentabelt.

KAP's svar er her det indlysende: Offentlig produktion i arbejderklassens interesse. Stat, amter og kommuner må tvinges til at etablere en produktion i arbejderklassens interesse, ligesom det offentlige i dag varetager hospitalsvæsen og undervisning uden at kræve, at det privatøkonomisk skal 'kunne betale sig'.

VS erkender på sin side, at en offentlig produktion er nødvendig for at realisere de ønskede mål med produktionen. Men for VS er dette kun et supplement til hovedaktørerne: De 6 emnefonde.

VS's emnefonde er imidlertid i princippet ejere af kapital. Denne skal forrentes som al anden kapital. Den produktion, der opbygges for fondenes midler, skal kunne betale sig. VS søger at løse problemet ad to veje:

For det første hævder VS, at investeringer i miljø, genbrug, vedvarende energi, kollektiv trafik osv. kun er (kapitalistisk) urentable på kort sigt - på lang sigt vil de kunne betale sig. Der opbygges jo en kvalitetsproduktion efter 'økologiske' principper, som hele verden før eller senere vil være nødt til at følge. En tidlig og effektiv start med sådanne produktionsformer vil åbne uanede eksportmuligheder i det 21. århundrede. Man kan naturligvis diskutere realismen i denne fremtidsvision. Men som den er skildret, er den i sig selv snarere et kapitalistisk strategisk udviklingsprogram for landets produktion end en linie for løsning af arbejderklassens påtrængende behov. Kun ægte liberale hævder, at det førstnævnte program tilfredsstiller de sidstnævntes behov. Det kræver jo, at man ser bort fra problemet med lønnens købekraft.

For det andet kommer VS med nogle jordnære forslag til at sikre fondenes rentabilitet, nemlig afgifter, påbud og offentlige indkøb. Fx kan højere olieafgifter styrke den vedvarende energis anvendelsesmuligheder, forbud mod tungmetaller kan lette omlægning af produktionsgangen i virksomhederne i retning af renere teknologi, amterne kan prioritere økologisk dyrkede fødevarer ved indkøb til hospitalsmad osv. Det offentlige vil altså også i VS's model have vigtige opgaver, selv om det som producent skal spille andenviolin.

Der er således mange ligheder mellem VS's og KAP's ideer til omlægning af produktionen, men også klare forskelle. Hvor KAP forestiller sig en (i princippet) behovsbestemt offentlig produktion

tion, foreslår VS (i princippet) rentable selvstændige fonde.

Hvis er fondene?

Det er næppe tilfældigt, at VS ser fondene som centrale. Det hænger i hvert fald sammen med partiets overvejelser om overgangen til socialismen, hvilket bl.a. fremgår af den måde, fondene foreslås styret på, og af det perspektiv, VS ser fondene i.

VS forestiller sig, at hver af de seks emnefonde ledes af en bestyrelse på 15 medlemmer, sammensat således:

7 medlemmer udvælges af fagbevægelsens medlemmer (LO, FTF, AC m.fl.), 4 vælges af politiske partier (i folketing, amtsråd eller kommunalbestyrelser), og de sidste 4 udpeges af såkaldte "folkelige organisationer". Her tænker VS navnlig på "græsrodsorganisationer". F.eks. nævnes OOA og OVE under Energifonden, og NOAH, Dansk Naturfredningsforening og Forbrugerrådet under Genbrugsfonden.

Det er tydeligt, at en sådan konstruktion vil betyde en kraftig styrkelse af fagtoppen og af det faglige borgerskabs økonomiske og politiske positioner. I tråd hermed forestiller VS sig også, at pensionskasserne, Lønmodtagernes Dyrtidsfond og ATP-fonden involveres direkte i produktionens omlægning (altså ikke kun ved at afgive 20% af formuen til emnefondene).

VS skriver herom:

"Der er lønmodtagerstyrede (det kalder VS dem altså, BN) fonde, som allerede i dag sidder på en

meget stor del af kapitalmarkedet. Men denne kapital bruges på en måde, så den ikke er til at skelne fra privat kapital. ... Det drejer sig om pensionskasserne, om Lønmodtagernes Dyrtidsfond, samt ATP-fonden. Disse fonde besidder i dag en kapital på skønsmæssigt 240 mia. kr. Hovedparten investeres som passiv spekulationskapital, mens en mindre del investeres produktivt (i aktier). ... De bruger ikke deres penge offensivt til at ændre på produktionen eller forholdene på arbejdspladserne." (Underforstået: Det er VS's hensigt, at pengene skal anvendes til en omlægning af produktionen).

Hvor KAP opfatter Lønmodtagernes Dyrtidsfond, ATP-fonden m.fl. som vigtige led i det faglige borgerskabs økonomiske magt og kræver disse fonde afviklet og deres midler udbetalt til lønmodtagerne, så ser VS fondsdannelserne som strategiske led i overgangen til socialismen.

På denne baggrund er det heller ikke så mærkeligt, at VS opfatter sit forslag som et udspil til et arbejderflertal, hvor VS sammen med SF og Socialdemokratiet kan forvalte et andet Danmark end det, vi kender i dag. Reelt er VS's fondstanker jo en "venstrevariant" af de 2 andre partiers planer om ØD, OD og pensionsreform, en variant, der med direkte valg af fagforeningsfolkene i fondsbestyrelserne og græsroddernes placering sammesteds ser mere "demokratisk" ud.

Verdensfreden

det banker på døren
jeg lukker op
og 2 ældre mænd står på trappen
vi er kommet for at tale om det bibelske budskab
siger de
det har ingen interesse
siger jeg
jeg er ikke medlem af folkekirken
eller nogen anden tro
det er vi heller ikke
siger de
jeg tænker
jeg er kommunist
siger jeg
et kort sekund virker de rystede
jamen så kan vi da ihvertfald være enige
om verdensfreden
siger de
og går
jeg tænker stadig

Lise Vest-Hansen

Befriende énsidig

Kaptajn Nemo er den romanfigur hos Jules Verne, der i "En verdensomsejling under havet" styrer sin undervandsbåd ind i de riges oceandamper. Damperen flånses op og synker til bunds.

Jan Myrdal solidariserer sig ubetinget med kaptajn Nemo. Han opfatter sig selv som en litteraturs Nemo, der skånselsløst hudfletter udbytterne og undertrykkene, som en pennens arbejder, der inden for sit frontafsnit kæmper samme kamp som arbejderklassen og de undertrykte folk.

Jan Myrdals emnevalg er mangesidigt. Det viser de udvalgte artikler, norske AKP(m-l)s dagblad Klassekampen har udgivet i anledning af hans 60-års dag. Han beskæftiger sig med alt - litteraturkritik, historie, den falske "venstreside", moral, individuel terror, imperialismen, pornografi, stofmisbrug, Kampuchea, supermagterne ... Alle disse temaer er med i udvalget. Kun hans artikler om Kina er udeladt, fordi hans syn på den kinesiske udvikling er kendt fra så mange andre bøger og fremstillinger.

Det gennemgående ved Myrdals holdning til de temaer, han tager op, er énsidigheden. Han torpederer uden nåde borgerskabet, det 'moderigtige' og socialdemokratismen. Han opfatter sin litterære virksomhed som en direkte vi-

dereførelse af den radikalt-demokratiske revolutionære kritik, som voksede frem i 1800-tallets første halvdel, men som døde sin foreløbige død med borgerskabets overtagelse af revolutionerne i 1848. Men med Marx blev det bedste i den radikalt-demokratiske kritik ført videre og smeltet sammen med arbejderklassens og de undertrykte folks kamp. For Myrdal er kampen den samme i dag som dengang, ligesom forædderiet er det. Myrdal nærer ingen illusioner. Han erkender kapitalismens evne til at forny sig og overleve. Han er revolutionær, men han betragter kun revolutionen som en nødvendig mulighed.

Det er netop denne illusionsløshed, der gør ham kompromisløs. For os danskere, der mere eller mindre er blevet præget af den glade højskolebevægelses klæge tolerance, kan hans nådesløse afsløringer af de velmenendes humanisme, der i sin konsekvens fører til, at de herskende får frit slag til manipulation, virke mavesure og rethaveriske. Alligevel formår han gang på gang at gøre sine afsløringer overbevisende.

Et eksempel skulle være tilstrækkeligt: I 30'ernes Norge blev der opført et teaterstykke, hvor Gud optrådte som person på scenen. De reaktionære kastede sig over denne afskyelige gudsbespottelse. Det fik de kultur-

radikale op på dupperne. Med liv og sjæl kastede de sig ud i et forsvar for forfatterens ret til at lade Gud optræde på scenen.

Til denne episode har Myrdal følgende kommentar, der faktisk siger alt om ham:

"Al den trykswærte, al den lidenskab og al den intellektuelle skarpsindighed, som de radikale intellektuelle rådede over, forspildtes i denne situation på en debat, som aldrig kunne blive andet end en skind debat, fordi den ikke havde det mindste at gøre med de norske bønders, fiskeres og arbejderes situation. Disse grupper stod over for muligheden af at sulte ihjel i en krise, som var den værste, Norge havde oplevet, og uden for Norge herskede en depression, som næsten var verdensomspændende, hvor fascismen spiredes og den nye krig groede frem."

Ved at sætte tingene på spidsen gennem krasse og overraskende sammenligninger rives masken af hykleriet, også det, der ikke var eller er tænkt uvederhæftigt. Det er Myrdals styrke, og det gør, at det, der ved første øjekast virker mavesurt og rethaverisk, ved nærmere eftertanke fremstår usentimentalt klarsynet. Han rusker op i én, så man ikke forfalder til pædagogisk nedladende accept af dumheden eller til en bortpsykologisering af undertrykkelsen og selvundertrykkelsen. Det har noget at gøre med klassekampen altsammen, tordner kaptajn Nemo.

Det er umuligt at beskrive eller bare tilnærmelsesvist opremse de mange emner, der berøres i bogen. Det norske eksempel med Gud over for krisen anslår tonen,

uanset om Myrdal skildrer Indiens kamp, faren for en tredje verdenskrig eller fordummelsen af svenske gymnasieelever. Men indimellem bliver den skarpe tone skingrende. Når Myrdal med vold og magt forsvarer Pol Pots Kampucheas, tager han fejl. Og det er, når han tager fejl, at svaghederne ved hans totale engagement viser sig. For han gør sig immun over for enhver kritik af det, han mener er sandt, ved på forhånd at gøre kritikerne til tåber, slatne intellektuelle eller betalte agenter. Den, der ikke deler hans begejstring for Pol Pot-regimet, er per definition både USA's og Sovjetunionens stik-i-rend-drenge.

Man kan sige, at den slags svagheder er uundgåelige, når modsætningerne skæres ud i pap, og det er det, Myrdal har sat sig for over for en offentlighed, og så en venstreoffentlighed, der mener, at tolerance er en dyd. Sådan gør kaptajn Nemo det. Det er befriende, og så må man finde sig i, at pappet engang imellem slår revner.

"Kaptein Nemos virkelige navn" er en revolutionær opstrammer, der skærper ens kritiske sans. Det er en god og frigørende udgivelse i en tid, hvor revolutionens nødvendige mulighed forekommer ret så umulig. Havde redaktørerne af antologien taget sig tid til at vedføje en forklarende liste, der beskrev nogle af de mange personer, Myrdal enten hudfletter eller priser (der er færrest af sidstnævnte type), havde udbyttet af bogen været endnu større.

Benito Scocozza

Ubegrundet frygt

din far blev myrdet
for at være i opposition til militærregimet
din mor blev tortureret
på grund af din far
du selv er flygtet
til friheden i Europa
det lille frihedselskende Danmark
som altid taler så smukt om frihed
i FN

efter 1½ års ventetid
hvor du er blevet holdt i live
af de 3 daglige måltider
og 20 smøger
i en flygtningelejr uden pigtråd
sidder du nu i Flygtningenævnet
og afventer den endelige dom

ventetiden har været lang som 10 onde år
dine tanker og følelser
har konstant været tilbage
til dit land
og din familie
af og til afbrudt af verbale racistiske overfald
og et enkelt korporligt
i cosy bar /

gode oplevelser har du nu også haft
en dejlig lyshåret pige
som ku' li' dig
som du var
og som havde mod til at sætte sig op
imod familiens og naboernes fordømmelse
i et andet samfund
en anden verden
kunne jeres kærlighed måske ha' overlevet
og kulturforskellene
ville have styrket jeres kærlighed
istedet for at ødelægge den

du troede du var beskyttet
af FN's flygtningekonvention
de tidligere europæiske kolonimagter
har trukket grænser
på kryds og tværs
og grebet ind i dit og dine nabolandes
naturlige udvikling
og nu slås de samme lande
for at undgå at gi' dig den beskyttelse
du har krav på
dit liv og din fremtid
bestemmes af paragrafryttere
som intet kender til
dit lands forhold

nu sker der noget

nævnnsformanden
som i dette tilfælde er en kvindelig byretsdommer
afsiger dommen
du får ikke asyl
af præmisserne fremgår det
at nævnet tror på din forklaring
om mordet på din far
torturen af din mor
men din frygt for at vende tilbage
er ubegrundet

Lise Vest Hansen

Er tesaerne om verdens deling i tre fortsat rigtige ?

Da tesaerne om Verdens deling i tre blev fremsat på FN's generalforsamling i 1974 af den kinesiske delegations leder, Deng Xiao Ping, affødte det heftige debatter i den internationale ml-bevægelse. Kina og Albanien brød med hinanden, og ml-bevægelsen ophørte med at eksistere som bevægelse. Nu 13 år efter kan det være på sin plads at se, om tesaerne fortsat er en dækkende beskrivelse af klassekræfterne på verdensplan.

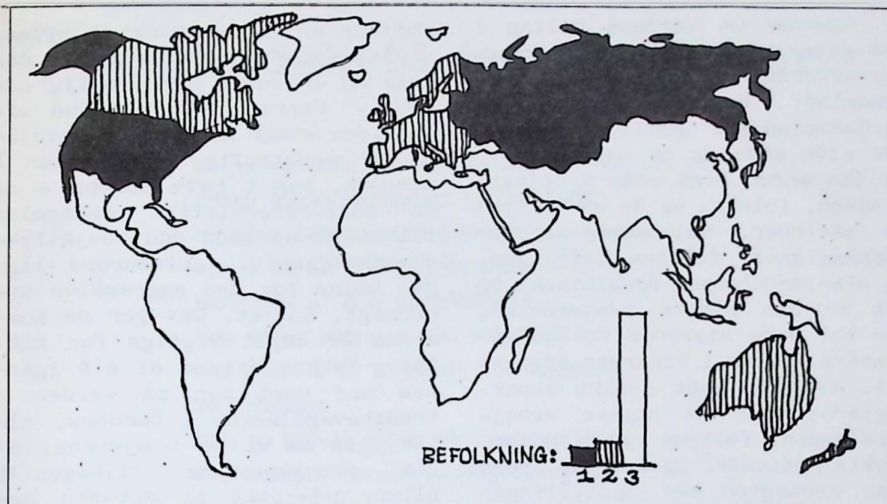
Det er efter min opfattelse fortsat rigtigt at betragte Verden som delt i tre. Der er fortsat to supermagter, som undertrykker lande, nationer og folk. Der er fortsat større eller mindre lande, som på den ene side udbytter folk og nationer, og som på den anden side undertrykkes af hver sin supermagt, og endelig eksisterer der fortsat lande, som udbyttes og undertrykkes af såvel supermagterne som 2. Verdenslandene.

Alligevel er der sket forandringer i det internationale styrkeforhold. Først og vigtigst er det revolutionære opsving, der kulminerede i begyndelsen af halvfjerterne, ophørt. Det tradeunionistiske opsving i Europa er stort set bragt til ophør. De revolutionære og anti-reformistiske bevægelser og grupper i Europa

eksisterer næsten ikke længere. Opsvinget i den anti-imperialistiske kamp i Latin-Amerika er afløst af en midtsøgende politik. I Asien blev de indo-kinesiske folks anti-imperialistiske kamp afløst af Vietnams besættelse af Laos og Kampuchea, og i Afrika er forsøgene på at opbygge uafhængige, anti-imperialistiske stater endt i enten ét-parti-stater eller afhængighed af imperialismen.

De to supermagters rivalisering, der i en længere periode har givet sig udtryk i Sovjets aggressive, militære intervention i adskillige lande i Asien og Afrika samt USA's konfrontationskurs, synes nu at give sig udtryk i et midlertidigt samarbejde mellem de to supermagter. Det viser sig i beslutningen om at skrotte alle mellemdistance-ratketter og den rimeligt enige optræden i forbindelse med konflikten i Golfen. De to supermagter synes på vej ind i en periode, hvor rivaliseringen synes at give sig udtryk i et samarbejde som Verdens politibetjente, der overlader hinanden retten til indgriben i respekterede interessesfærer, hvilket kun kan betyde krig og undertrykkelse for folkene i disse interessesfærer.

Supermagternes vasaller i Den 2. Verden har imidlertid benyttet sig af det revolutionære og anti-

reformistiske opsvings bortdøen. De har i stigende grad manifesteret vilje til at løsgøre sig fra deres supermagts tyngende greb og forsøger at føre en mere og mere selvstændig politik. Det viser sig for de vest-europæiske landes vedkommende dels i de kraftige tendenser til handelskrig med USA, dels i deres selvstændige militære tilstedeværelse i Golfen. Og for visse af de øst-europæiske landes vedkommende viser det sig i bestræbelserne på at føre en selvstændig afspændingspolitik i Europa. På længere sigt kan disse bestræbelser vise sig at undergrave supermagternes hegemoni-bestræbelser, selvom vassallerne endnu ikke har vist viljen til for alvor at stå op imod de to supermagter. Også deres voksende økonomiske magt kan på længere sigt undergrave supermagterne.

Nu kan man stille sig selv spørgsmålet: Hvis 2. verdenslandenes bestræbelser virker svækkende på supermagterne, burde vi så ikke støtte deres samlings-

bestræbelser i form af f.eks. EF? Ville et styrket EF ikke svække supermagterne? Jo, utvivlsomt! Men det egentlige spørgsmål er: Betyder det en styrkelse af arbejderklassen, folkene og de undertrykte nationer? Når vi overhovedet gør os den ulejlighed at vurdere klassekræfterne på verdensplan for at finde ud af, hvem der er arbejderklassens hovedfjende på verdensplan, så skyldes det jo netop, at en sådan vurdering skal gøre arbejderklassen i stand til mere præcist at fremme sine egne positioner. Hvis man støtter en imperialistisk sammenlutning imod en supermagt, så bliver man jo halehang til f.eks. EF og svækker dermed den langsigtede kamp for socialismen. Det ville indebære en kapitulation i forhold til den langsigtede kamp. Da det kinesiske kommunistparti i sin tid opfordrede til at støtte opbygningen af EF, fordi det vilde svække USA og Sovjet, overså det betydningen af arbejderklassens selvstændige kamp for sine langsigtede interesser.

Teserne om Verdens deling i tre giver en oversigt over klassekræfternes fordeling på verdensplan: Hovedmodsigelsen på verdensplan kan opstilles. På den ene side står de to supermagter, på den anden side står arbejderklassen, folkene og de undertrykte nationer. Nationerne ønsker uafhængighed, folkene befrielse, og arbejderklassen revolution. Og det er den sidste bestræbelse, der bør være styrende for kommunisters taktik i konkrete spørgsmål. Man kan godt svække supermagterne uden at styrke arbejderklassen, folkene og de undertrykte nationer. Og det var netop ikke hensigten med opstillingen af teserne om Verdens deling i tre! Hensigten var at gøre det lettere for arbejderklassen at styrke sine positioner på bekostning af de to supermagter!

I de senere år har Sovjet forsøgt at fremlægge en mere fredsvenlig profil i vesten (helt bortset fra den brutale krig i Afghanistan, som fortsætter på trods af glasnost og perestrojka). Sovjet har fremlagt det ene freds-, nedrustnings-, og afspændingsforslag efter det andet. Fredsbewægelserne har næsten uden undtagelse ukritisk overtaget dem alle. Hvor Sovjet i 70'erne viste, at den er en supermagt i offensiven gennem militære eventyr, så synes de fleste i dag at tage Sovjets fredsoffensiv for gode varer. Sovjets nye stil er blot en forandring af midlerne. Netop denne ændring viser, at Sovjet

fortsat er en supermagt i offensiven, og med sminkningen er der tale om en endnu mere farlig offensiv. Færre vil gennemskue offensiven - der mangler en revolutionær venstrefløj - ikke kun i Danmark, men i hele Europa - og en anti-reformistisk bevægelse til at gå op imod den sovjetiske charmeoffensiv. Vest-Europa ligger åbent for den aggressive supermagt, Sovjet. Det gør de kommende år meget vigtige for KAP. Enten lykkes det os at slå igenem med vort syn på verden i fredsbewægelserne i Danmark, eller også må vi se i øjenene, at det revolutionære tilbageslag bliver udnyttet af Sovjets aggressive fredspolitik.

Skal jeg give et kort overblik over klassekræfternes stilling på verdensplan, må det se sådan ud: De to supermagter er blevet svækket, landene i Den 2. Verden er blevet styrket, men afgørende er det, at arbejderklassen, folkene og de undertrykte nationer er blevet svækket. Der er derfor tale om en relativ styrkelse af supermagterne, og med en supermagtsrivalisering, der giver sig udslag i et midlertidigt samarbejde, står de folkelige kræfter overfor yderligere svækkelse. Det er de sørgelige kendsgerninger, - men det gør jo bare en indsats som KAP's endnu mere påtrængende og nødvendig i fremtiden.

Niels Møller

Undskyld jeg forstyrrer

Rrrr.....ing

en skingrende lyd fra døralarmen når mit øre
døren åbnes forsigtigt og langsomt
hvorfor døralarmens normale lille klemt

bliver til en irriterende kimen
utilsigtet af den indtrædende
som netop mangler den selvtillid
der kræves til at melde sin ankomst
så voldsomt

han er blevet trådt på i generationer
har kæmpet for en værdig tilværelse
for et fædreland

han måtte opgive

er på flugt

lyden af døralarmen alene

fortæller mig

at nu kommer en udlænding

en flygtning

og mens jeg rejser mig fra min plads

og går ud i forkontoret

farer det ubevidst gennem hjerne

kurder

iraner

libaneser

palæstinenser

polak

eritreaner

tamiler

sydafrikaner

chilener

20 skridt er ikke nok til at

nå at tænke på alverdens flygtninge

Lise Vest-Hansen

KT holder pause

Kære læser.

Den slidte vittighed om 'sidste nummer udkommet' af dette eller hint blad skal denne gang for KT's vedkommende tages helt alvorligt. Vi har nemlig besluttet at standse udgivelsen af KT - ihvertfald for et stykke tid.

Der er flere grunde til det. Dels vil vi ikke lægge skjul på, at abonnementstallet har været jævnt faldende de sidste år - og de nyttegninger, der tidligere har kunnet opveje et sådant, trods alt naturligt, fald, har ikke fundet sted. Og det er ganske enkelt for krævende for os - økonomisk såvel som skribentmæssigt - at holde et tidsskrift igang for en så begrænset læserskare.

En sammenhængende grund er også, at KAP har besluttet at udvide sin ugentlige udgivelse Arbejderavisen. Og det er klart, at det kommer til at kræve en yderligere indsats af de skrivende medlemmer og arbejdsgrupper i partiet, hvorfor tilgangen af stof til tidsskriftet også måtte forudses at 'tynde ud'.

Tidspunktet nu - med udsendelsen af nr. 16 - er valgt, fordi de fleste abonnementer skulle gentegnes nu; men skulle der være abonnenter, der har tegnet for en 'skæv periode' og altså har numre tilgode, vil de selvfølgelig få penge retur, svarende til de manglende numre.

Det er ellers, synes vi, lykkedes de sidste par år at få lavet en række gode numre af tidsskriftet, med focus på væsentlige emner, og det er lykkedes, trods vanskeligheder og begrænsede midler, at få bladet omtrent så regelmæssigt ud, som vi havde planlagt.

Som sagt er dette nummer det sidste i denne omgang. Hvorvidt netop dette tidsskrift genoptages på et senere tidspunkt skal vi lade være med at spå om her.

Vi siger tak til jer, der stadig har fulgt med, og vil selvfølgelig opfordre jer til at tegne abonnement (gratis) på Arbejderavisen, hvori der fremover vil blive bragt en del stof, der tidligere ville have været at finde i KT.

Mange hilsner
Redaktionen

Nedenfor bringes en oversigt over de i denne omgang indtil nu udkomne numre af KT, med de vigtigste artikler nævnt. Disse tidsskrifter kan stadig bestilles hos Forlaget KT til en enhedspris af 10 kr. pr. stk:

1982:

* Nr. 1: 'Den grønne bølge' i dansk politik - og i svensk. Regeringsskiftet i Danmark fra SD til de åbent borgerlige. Mellemosten som tumleplads for kolonimagterne.

* Nr. 2: Marxismen og terapierne. Om terapibølgen. Desuden om Schlüter-økonomi, Polen og Palæstina.

1983:

* Nr. 3: Fredsbevægelsens balancegang. Sovjet, USA og den alliancefri fredsbevægelse. Om offentlig produktion, EF og Sovjets klassekarakter.

* Nr. 4: Sovjetisk udenrigspolitik 1917-1960. Om KAPs freds-politik, havnearbejderstrejken, Nicaragua og udviklingen i den alliancefri bevægelse.

* Nr. 5: Sovjet 'ude og hjemme'. Opgør med tendensen til teoriløshed. Politisk økonomi, frigørelse fra dollaren. Om det hjemlige 'arbejdsfordelingssamfund'.

1984:

* Nr. 6: Afghanistan, historie, besættelse, befrielseskamp. Om den ny teknologi; VS om alternativt forsvar; kritik af VS' økonomiske politik.

* Nr. 7: Kapitalismen i Sovjetunionen; Schlüters økonomiske opsving; Overenskomst 85.

1985:

* Nr. 8: Om 50 års socialdemokratisk kulturpolitik. Politisk beretning fra KAPs 6. kongres.

1986:

* Nr. 9: Viden er magt. Om KAPs uddannelsespolitik.

* Nr. 10: Om flygtninge og racisme. Om socialisme.

Om maoisme i Afghanistan.

* Nr. 11: Miljøpolitik. Perspektiver, program og kritik af 'grønne illusioner'. Om PLO.

* Nr. 12: Om TV 2, satellitter og video. Om arbejderidræt. Om udviklingen i Kampuchea.

1987:

* Nr. 13: 10 år efter Mao. Om udviklingen i Kina og i maoismen. Politisk resolution fra KAPs 7. landsmøde.

* Nr. 14: 'Arbejderflertal - arbejderregering'. Illusioner fra venstrefløj, økonomisk politik og lidt historie. Om udviklingen i Irland.

* Nr. 15: EF - på vej mod unionen? Mere om erfaringerne fra 'det røde kabinet'. Budgetredegørelse 1987. Om Aquinos 'gule revolution'.

* Nr. 16: Om befrielseskampens aktuelle politiske betydning. Om marxismens holdbarhed. Om VS's investeringspolitik. Om treverdensteorien.